

Aan

College van burgemeester en wethouders van Rhenen
Zienswijzen team Vergunningen
Postbus 201
3910 AE RHENEN

Van

Vereniging Mooi Wageningen
p/a Wim Kanstraat 25
6708 MH Wageningen
e-mail: bestuur@mooiwageningen.nl

Onderwerp

Zienswijze ontwerp-omgevingsvergunning Zonnepark Nude-Afweg

Wageningen, 16 maart 2025

Geacht College,

Vereniging Mooi Wageningen nam kennis van de aanvraag, de ontwerpbeschikking en de bijbehorende documenten voor “Het realiseren van een zonnepark tussen de Nude en de Afweg”, zoals gepubliceerd op 7 februari 2025. Naar aanleiding hiervan dienen wij onderstaande zienswijze in. Wij wijzen er daarbij op dat de daadwerkelijke landschappelijke en ecologische inpassing staat of valt bij heldere en controleerbare eisen en voorwaarden die in de vergunning zijn verankerd. Indien die voorwaarden zeer vaag zijn geformuleerd of zelfs geheel ontbreken blijven beloften slechts beloften, kan op een later moment geen handhaving plaatsvinden als het project niet conform plan wordt gerealiseerd en is de kans groot dat er van de beloofde inpassing weinig terecht komt. Juist dit zijn punten die een gemeente op voorhand zorgvuldig moet vastleggen en dat is bij deze vergunning overduidelijk niet gebeurd.

Participatie

Op 6 januari 2022 werden wij door Solarfields uitgenodigd voor een veldbezoek aan het mogelijk te ontwikkelen Zonnepark Nude-Afweg, gelegen aan de Afweg in Rhenen. Tijdens dit bezoek werd ons medegedeeld dat de plannen nog in een pril stadium waren en dat wij zouden worden betrokken bij de verdere uitwerking. Wij hebben destijds aangegeven dat, gezien de ligging van het zonnepark in het open landschap van de Nude (zowel in Rhenen als Wageningen), wij nauw betrokken wilden worden bij de landschappelijke en ecologische inpassing van dit zonnepark. Ook de ligging van het zonnepark nabij het natuurgebied De Blauwe Kamer vergt extra aandacht voor de inpassing. Vervolgens hoorden wij bijna 3 jaar niets meer van Solarfields dan wel Novar, de huidige ontwikkelaar. Pas op 13 november 2024 ontvingen wij een uitnodiging voor de inloop/informatiebijeenkomst over het onderhavige zonnepark. Op diezelfde avond werd er een samenwerkingsovereenkomst ondertekend met direct aanwonenden, verenigd in de buurtvereniging de Nu en Novar, waarbij omvang en inpassing van het zonnepark werden vastgelegd. Wijzigingen waren niet meer mogelijk.

Bij het aanvragen van een omgevingsvergunning moet de aanvrager het initiatief nemen en aangeven of, en zo ja hoe, de aanvrager de omgeving betrokken heeft bij zijn plan en wat de resultaten hiervan zijn. De Omgevingswet stelt deze participatie ook verplicht. Nu de aanvrager heeft nagelaten belangrijke belanghebbenden, zoals onze vereniging, bij het ontwikkelen van het plan te betrekken, zal

dit alsnog moeten gebeuren. Dit is des te meer van belang, omdat de landschappelijke en ecologische inpassing op diverse punten ver onder de maat is.

Korte omschrijving van het zonnepark

Het plangebied omvat een oppervlakte van 28 hectare. De aanvraag voor de omgevingsvergunning gaat uit van een compacte aanleg van de zonnepanelen op 10,8 ha in een oost-west opstelling. De overige ruimte (circa 17 hectare) wordt benut voor de landschappelijke inpassing met onder meer kruiden- en of bloemrijk grasland, struweelhagen, rijen knotwilgen, elzensingels, fruitbomen en natte vegetatie en natuurvriendelijke oever. Langs de west- en noordgrens blijven de gronden vrij van opstellingen met panelen zodat deze in natuur-inclusief agrarisch gebruik kunnen worden genomen. Onder de opstellingen met panelen wordt kruidenrijk grasland gerealiseerd.

Open ruimte tussen panelen en bodemkwaliteit

Omdat de zonnepanelen compact worden opgesteld in 3 grote kavels van 2,7 ha, 2,9 ha en 4,4 ha en een kleiner kavel van 0,75 ha, leidt dit tot geringe afstanden tussen de rijen panelen. Om een SDE-subsidie te verkrijgen moet er minimaal 25% open ruimte tussen de tafels met zonnepanelen zijn om de onderliggende bodem voldoende te beschermen. In deze aanvraag is de open ruimte minder dan 25%. Hierdoor zal de hoeveelheid zonlicht en de watertoevoer naar de bodem gering zijn, waardoor de bodemkwaliteit onder de panelen de komende 25 jaar achteruit zal gaan. Van de ontwikkeling van een kruiden- en faunairijk grasland onder de panelen zal dan ook weinig terecht komen. De aanvraag voldoet dus niet aan de eisen voor het verkrijgen van een SDE-subsidie en wij vragen ons af wat dit betekent voor de financiële onderbouwing van het project. In de ontwerp-omgevingsvergunning zijn ook geen andere voorwaarden opgenomen om de achteruitgang van de bodemkwaliteit onder de zonnepanelen te voorkomen. Wij adviseren dit punt serieus te nemen en in de vergunning heel duidelijk vast te leggen welke maatregelen genomen moeten worden om verslechtering van bodemkwaliteit te voorkomen.

Versterken biodiversiteit

Ecologische verbinding (groenblauwe structuur)

De landschappelijk inpassing van het zonnepark is vormgegeven zonder enige relatie te leggen met de omringende natuurkwaliteiten. Het te realiseren zonnepark ligt tussen het Binnenveld en de uiterwaarden van de Nederrijn (de Blauwe Kamer en Plasserwaard). Beide zijn gebieden waar de zowel de laatste jaren als in de toekomst verder zal worden geïnvesteerd in een versterking van de biodiversiteit. De realisatie van het zonnepark biedt een kans om een belangrijke natte verbindingzone tussen het Binnenveld en de uiterwaarden te realiseren. Dit kan, zonder veel ruimtegebruik, door met name langs de meest westelijke A-watgang enige ruimte te bieden voor natuurontwikkeling (natuurvriendelijke oevers). Het betreft hier een met kwelwater gevoede watgang met een waterkwaliteit die gunstig is voor de ontwikkeling van bijzondere waterplanten (o.a. waterviolier) en oevervegetatie. Daarnaast is de watgang van belang als onderdeel van groenblauwe structuren en als (potentieel) leefgebied van de grote modderkruiper. De grote modderkruiper is een zeldzame beschermde soort die in de Gelderse vallei voorkomt en waarvan het leefgebied sterk onder druk staat. Tenslotte draagt een bredere watgang bij aan een betere waterberging. Wij verzoeken u deze belangrijke natte verbinding alsnog in het plan op te nemen.

Aantasting foerageergebied steenuil en kerkuil

Gezien de geringe open ruimte tussen de zonnepanelen zal het foerageergebied van de steenuil en kerkuil met minstens 10,8 hectare afnemen. Verder is onduidelijk in hoeverre de overige ruimte (17 ha) een positieve bijdrage zal leveren aan het versterken van het foerageergebied van betreffende soorten ten opzichte van de nul-situatie (het huidige grasland). Immers het 'Beheer en onderhoudsplan v1.5' geeft geen inzicht in hoeverre de natuur-inclusieve landbouw met wisselteelt,

de aanplant van bomen en de bloemrijke randen per saldo tot een verbetering van het foerageergebied zal leiden. Ook in de ontwerp-omgevingsvergunning zijn geen (aanvullende) voorschriften opgenomen met betrekking tot het beheer en onderhoud om dit te bewerkstelligen. Wij adviseren het noodzakelijke ecologische onderzoek alsnog uit te voeren en heldere en controleerbare eisen op te nemen in de vergunning waarmee kan worden gewaarborgd dat het project geen negatieve effecten zal hebben op beschermde soorten en hun leefgebied.

Natuur-inclusieve landbouw

De definitie van natuur-inclusieve landbouw biedt veel ruimte voor een brede interpretatie, waardoor natuur-inclusieve landbouw er in de praktijk heel verschillend uit kan zien: van een bloemrijke akkerrand op een verder gangbaar bedrijf tot een extensieve begrazing van schraalgraslanden en alles wat daar tussen zit. Strokenteelt kan bijdragen aan een verbetering van de biodiversiteit, omdat geen insecticiden of minder gewasbeschermingsmiddelen nodig zijn. In het 'Beheer en onderhoudsplan' staat dat als invulling van natuur-inclusieve landbouw wisselteelt zal plaatsvinden en zo min mogelijk gewasbestrijdingsmiddelen. Omdat er geen handhaafbare definitie bestaat van natuur-inclusieve landbouw en ook niet van strokenteelt, vinden wij de borging van de versterking van de natuurwaarden in het beheer- en onderhoudsplan volstrekt onvoldoende. Zo is de opmerking "gewasbescherming zal tot een minimum worden beperkt" onduidelijk over het daadwerkelijke hoeveelheid gebruik ervan en de diverse soorten gewasbeschermingsmiddelen. Ook de opmerking "voor alle gewassen telt dat ze extensief beheerd gaan worden" geeft bijvoorbeeld geen duidelijkheid over de omvang van de bemesting of bemestingstype (ruwe stalmest; wel of geen kunstmest) en wanneer wel of geen gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

De ontwerp-omgevingsvergunning verwijst alleen naar het beheer- en onderhoudsplan. Aanvullende vergunningsvoorschriften met minimale eisen ten aanzien van het natuur-inclusief beheer ontbreken. Mogelijk zijn in privaatrechtelijke overeenkomsten, zoals tussen initiatiefnemer en buurtvereniging de Nu, nadere eisen gesteld. Maar als vereniging Mooi Wageningen zijn wij geen partij in deze overeenkomst. Ook is de tekst van deze overeenkomst niet beschikbaar gesteld, zodat wij niet kunnen overzien in hoeverre handhaving en bijsturing tot de mogelijkheid behoort. Wij adviseren concreet en helder te zijn over de eisen en verplichtingen en in ieder geval in te zetten op het compleet verbieden van pesticiden.

Omheining/hekwerk zonnepark

Het 10,75 ha grootte zonnepark wordt omheind met een hekwerk. Naast dat een hekwerk landschappelijk afbreuk doet aan het "open" karakter van het gebied, zal het ook een onneembare barrière zijn voor de aanwezige middelgrote en grotere dieren. Het hekwerk dient dan ook zoveel mogelijk passeerbaar te zijn voor deze dieren (minimale onderdoorgang en minimale onderlinge afstand voor middelgrote dieren). In de aanvraag ontbreekt een toelichting in hoeverre dit zal worden gerealiseerd. Wij adviseren hierover heldere en controleerbare eisen op te nemen in de vergunning.

Reflectie zonlicht

De ruimtelijke onderbouwing geeft aan dat de kans op schittering als gevolg van lichtweerkaatsing op de panelen beperkt is. In het zonnepark worden pv-panelen van de modernste generatie toegepast. Zo wordt zonlicht bij deze pv-panelen optimaal geabsorbeerd en het zonnepark wordt landschappelijk ingepast met o.a. struweel, waardoor het zicht (en daarmee ook mogelijke hinder van reflectie) gedeeltelijk wordt weggenomen. Volgens de aanvraag is hiermee naar verwachting geen sprake van hinder voor een waarnemer op hoogte van het maaiveld.

Echter het is niet duidelijk in hoeverre deze zonlichtschittering wel kan optreden bij met name de avifauna. Bij vliegverkeer is al bekend dat schittering vanaf zonneparken tot vervelende effecten kunnen leiden. In de onderhavige situatie ligt het zonnepark pal naast het vogelrichtlijngebied Rijntakken en in een avifaunaverbinding tussen de Blauwe Kamer en het Binnenveld. Wij adviseren dit

aspect eerst te onderzoeken en pas toestemming te geven als negatieve effecten op beschermde vogelsoorten zijn uitgesloten.

Landschappelijke inpassing

Richting van het landschap

In het ontwerp van het zonnepark staat de hoofdrichting niet haaks maar evenwijdig aan de N225. Bepalend is hiervoor de lange struweelhaag, die de noordgrens van het zonnepark afschermt. Hierdoor wordt een draaiing in de hoofdrichting van het landschap gemaakt van 90 graden. Het plan sluit dus wat dit betreft niet aan op het strokenlandschap, die kenmerkend is voor het huidige landschap. In het door uw college gevraagde advies van Mooisticht wordt dit ook genoemd. En de provincie Utrecht heeft overgenomen.

Het is teleurstellend dat uw college ervoor heeft gekozen om af te wijken van het advies met als reden dat de doorsnijding slechts van tijdelijke aard, omdat na afloop van de vergunningsperiode het plangebied in de oude staat wordt hersteld. Hiermee gaat uw college te gemakkelijk voorbij aan de huidige landschappelijk waarden van het gebied. Temeer omdat 25 jaar geen geringe periode is. Wij verzoeken u om al dan niet met aanvullend advies van Mooisticht alle mogelijkheden te bekijken die bijdragen aan een verbetering van de landschappelijke inpassing.

Schaalgrootte

De toelichting op de ruimtelijke onderbouwing geeft aan dat een van de kernkwaliteiten van het landschap is de rijke gevarieerde kleinschaligheid. Vergeleken met de Wageningse Nude zijn de percelen in de Nude tussen Afweg en Grebbeberg een stuk gevarieerder: smalle kavels (breedte tussen 50 en 100 meter) en diepe kavels (diepte ca 500 m). Het ontwerp van het zonnepark is echter grootschalig en past niet in de ondergrond van het kleinschalige landschap. Er zijn weinig ruimtelijke onderbrekingen en het zonnepark heeft afmetingen die veel groter zijn dan de afmetingen van de kavels langs de N225. Meer onderbrekingen met water, greppels, hagen etc. kunnen de schaalgrootte verkleinen.

Landschapsfonds

Het zonnepark veroorzaakt negatieve effecten op de omgeving, zowel landschappelijk als ecologisch. De voorgestelde mitigerende maatregelen nemen deze negatieve effecten slechts gedeeltelijk weg en alleen binnen het plangebied. Vandaar dat het wenselijk is dat bij realisatie van het zonnepark er ook mogelijkheden worden geboden om het landschap en ecologie in de nabije omgeving van het plangebied te verbeteren. Ruimtelijk is dit op dit moment nu niet mogelijk, maar financieel is er wel een mogelijkheid, zodat verbetering in de toekomst kunnen worden gerealiseerd. Dit kan door per opgewekte MWh uit het zonnepark of per m² aangelegd zonnepark een financiële bijdrage te leveren aan een landschapsfonds. Wij adviseren u om ten aanzien van dit punt het voorbeeld te volgen van de gemeente Wageningen en een verplichte bijdrage aan een landschapsfonds als voorwaarde te stellen voor de realisatie van een zonnepark¹. Gezien de ligging van het zonnepark pal tegen de gemeentegrens met Wageningen ligt het in de rede om een gedeelte van deze financiële opbrengst in het landschapsfonds van Wageningen te storten. Meer in het algemeen is ons advies om het landschaps- en omgevingsbeleid en ruimtelijke ontwikkelingen in dit gebied veel beter af te stemmen met de gemeente Wageningen omdat het immers gaat om een gebied met een duidelijke landschappelijke samenhang.

Batterijopslag

In het plan is geen opslag van zonne-energie voorzien in een batterij. Echter onlangs is door de initiatiefnemer aangegeven dat op het nog aan te leggen, maar al wel vergunde, zonnepark naast het

¹ <https://www.wageningen.nl/wp-content/uploads/2022/04/Visie-buitengebied.pdf>

bedrijventerrein De Nude in Wageningen een batterijopslag zal worden gerealiseerd. Omdat een batterijopslag negatieve effecten (geluid, ruimtebeslag, landschappelijk) op de omgeving veroorzaakt en deze energieopslag onlosmakelijk verbonden is aan een daadwerkelijke realisatie van het zonnepark Nude-Afweg, had hiervoor ook gelijktijdig een procedure voor een omgevingsvergunning batterijopslag moeten worden gestart. Wij verzoeken u dit alsnog te doen en daarbij te onderzoeken of de opslag in het zonnepark in Rhenen of het zonnepark in Wageningen moet worden gerealiseerd.

Conclusie

Wij verzoeken u onderhavige omgevingsvergunning niet te verlenen, tenzij geheel of grotendeels aan onze bezwaren en adviezen tegemoet wordt gekomen.

Met vriendelijke groet,
Namens Vereniging Mooi Wageningen

R. Beunen
Voorzitter

J. Reijnen
bestuurslid